

Załącznik E
do Raportu z wykonywania wyroków
Europejskiego Trybunału
Praw Człowieka
przez Polskę za 2019 r.

Spis treści

I. Wykaz koniecznych zmian legislacyjnych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.	3
II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka	6
III. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału, będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki – wyroki wydane w latach 2016-2019	6
IV. Wykaz spraw zawisłych w wykonywaniu przed Komitetem Ministrów RE według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r., wraz z informacją o przyczynie stwierdzonego naruszenia (tylko sprawy zakończone wyrokiem, bez ugód)	11

I. Wykaz koniecznych zmian legislacyjnych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka – według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r.

Lp.	Wyrok ETPCz lub standard ETPCz, dla wykonania którego nowelizacja ma znaczenie	Nazwa aktu prawnego
1.	<i>Potomski i Potomska p. Polsce (skarga nr 33949/05, wyrok z dnia 29.03.2011 r.)</i> Brak możliwości uzyskania przez skarżących wyłączenia za adekwatnym odszkodowaniem należącej do nich nieruchomości, na której znajduje się cmentarz żydowski wpisany na listę zabytków, co uniemożliwiło skarżącym korzystanie z niej (naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji).	<i>Zmiana ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</i> W celu wykonania ww. wyroku Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego przygotowało dwa projekty nowelizacji <i>Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami</i>. Pierwszy z nich, tzw. mała nowelizacja, został zrealizowany poprzez przyjęcie w dniu 22 czerwca 2017 r. <i>Ustawy o zmianie ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami oraz niektórych innych ustaw</i> (Dz. U. z 2017 r., poz. 1595). Nowelizacja ta wprowadziła nowy zapis do <i>Ustawy o gospodarce nieruchomościami</i> (art. 13 ust. 5), ustanawiający wymóg uzyskania zgody wojewódzkiego konserwatora zabytków na rozporządzenie nieruchomością, na której znajduje się zabytkowy cmentarz. Zmiana ta ma na celu wyeliminowanie w przyszłości stanów faktycznych analogicznych do tego, który zaistniał w sprawie <i>Potomski i Potomska</i>. Natomiast w zakresie tzw. dużej nowelizacji, mającej na celu kompleksową reformę systemu ochrony zabytków, nadal prowadzone są prace Zespołu do opracowania projektu ustawy regulującej sprawę ochrony zabytków, powołanego w MKiDN. Materia objęta regulacją jest bardzo obszerna i dotyczy zagadnień skomplikowanych merytorycznie, a przy tym wymagających uwzględnienia wielu standardów konstytucyjnych. Zespół w toku swych prac musi również brać pod uwagę projekty legislacyjne powstające poza MKiDN, jeśli obejmują zagadnienia zbieżne z kwestiami, których dotyczył wyrok ETPCz.
2.	<i>Grabowski p. Polsce (skarga nr 57722/12, wyrok z dnia 30.06.2015 r.)</i> Pozbawienie wolności osoby nieletniej w ramach postępowania poprawczego bez właściwego postanowienia sądu oraz bez dokładnego wyjaśnienia podstawy prawnej dalszego pozbawienia wolności skarżącego w schronisku	<i>Projekt ustawy o nieletnich</i> W 2019 r. prace nad zmianami w przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich trwały równolegle na poziomie rządowym (w Ministerstwie Sprawiedliwości), gdzie przygotowana została kompleksowa regulacja w postaci projektu <i>ustawy o nieletnich</i>, zawierająca także zmiany mające na celu wykonanie wyroku w sprawie <i>Grabowski p. Polsce</i>, jak i w parlamencie (senacki projekt <i>ustawy o zmianie ustawy o postępowaniach w sprawach nieletnich</i>,

Lp.	Wyrok ETPCz lub standard ETPCz, dla wykonania którego nowelizacja ma znaczenie	Nazwa aktu prawnego
	dla nieletnich (naruszenie art. 5 ust. 1 oraz 5 ust. 4 Konwencji).	opracowany w wyniku petycji Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w sprawie inicjatywy ustawodawczej). Jednak z uwagi na zakończenie kadencji parlamentu w listopadzie 2019 r., prace nad projektem senackim uległy dyskontynuacji. W odniesieniu do rządowego projektu <i>ustawy o nieletnich</i>, został on w dniu 20.02.2019 r. wpisany do wykazu prac legislacyjnych i programowych rządu (nr z wykazu prac rządowych: UD480), a następnie poddany szerokim konsultacjom społecznym oraz opiniowaniu. Po powołaniu nowego rządu Minister Sprawiedliwości wystąpił w dniu 28.11.2019 r. do Przewodniczącego Zespołu ds. Programowania Prac Rządu z wnioskiem o kontynuację prac nad projektem i uwzględnienie go w nowym wykazie prac legislacyjnych i programowych Rady Ministrów. Przedmiotowy projekt zakłada m.in. że osadzenie nieletniego w schronisku następować będzie w drodze sądowego postanowienia z uzasadnieniem, które określać będzie również okres pobytu nieletniego w schronisku (nie dłuższy niż trzy miesiące). Przedłużenie pobytu nieletniego w schronisku będzie mogło nastąpić tylko na oznaczony okres, nie dłuższy niż trzy miesiące. Łączny okres pobytu nieletniego w schronisku dla nieletnich, do prawomocnego zakończenia postępowania rozpoznawczego, nie przekroczy jednego roku. W szczególnie uzasadnionych przypadkach, sąd okręgowy, w okręgu którego toczy się postępowanie w sprawie nieletniego, będzie mógł przedłużyć pobyt nieletniego w schronisku ponad rok, na czas oznaczony, każdorazowo nie dłuższy niż trzy miesiące (art. 47 projektu). Ponadto projekt przewiduje możliwość wniesienia zażalenia na postanowienie o umieszczeniu nieletniego w schronisku dla nieletnich oraz o przedłużeniu jego/jej pobytu w schronisku. Takie zażalenie ma zostać rozpoznane niezwłocznie (art. 83 projektu).
3.	<i>Tysiiąc p. Polsce (skarga nr 5410/03, wyrok z dnia 20.03.2007 r.)</i> Nieskuteczność władz krajowych w wypełnieniu zobowiązania do poszanowania życia prywatnego skarżącej, poprzez brak w 2000 r. ram proceduralnych gwarantujących dostęp do świadczeń medycznych przewidzianych przez prawo (naruszenie art. 8 Konwencji).	<i>Zmiana ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta</i> Obecnie nie są prowadzone dalsze prace w zakresie nowelizacji <i>ustawy o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta</i>.

Lp.	Wyrok ETPCz lub standard ETPCz, dla wykonania którego nowelizacja ma znaczenie	Nazwa aktu prawnego
	<i>R.R. p. Polsce (skarga nr 27617/04, wyrok z dnia 26.05.2011 r.)</i> Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych (naruszenie art. 3 Konwencji).	
4.	<i>Mariusz Lewandowski p. Polsce (skarga nr 66484/09, wyrok z dnia 03.07.2012 r.)</i> <i>Słomka p. Polsce (skarga nr 68924/12, wyrok z dnia 06.12.2018 r.)</i> Nałożenie na skarżących kary porządkowej za obrazę sądu w postaci umieszczenia w celi izolacyjnej na maksymalny okres 28 dni (<i>Mariusz Lewandowski</i>) lub pozbawienia wolności na maksymalny okres 14 dni (<i>Słomka</i>) przez ten sam skład orzekający, który był przedmiotem krytyki, bez możliwości przedstawienia przez skarżących swoich argumentów przed wykonaniem orzeczonej kary (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji).	Wydaje się, że istnieje zasadność wprowadzenia regulacji zakładającej, że kwestię nałożenia kary porządkowej za obrazę sądu powinien rozstrzygać inny skład sędziowski niż ten, który był przedmiotem krytyki. Ewentualnie można rozważyć wprowadzenie automatycznego skutku zawieszającego zażalenia na postanowienie o nałożeniu kary porządkowej. Obecnie w Ministerstwie Sprawiedliwości prowadzone są prace nad nowelizacją ustawy <i>Prawo o ustroju sądów powszechnych</i>, które mają na celu m.in. wypracowanie rozwiązań wykonujących przedmiotowe wyroki (ewentualna zmiana art. 49 § 1 ww. ustawy). Planowane rozwiązanie zakłada ważenie chronionych dóbr (powaga sądu, prawa majątkowe, wolność osobista), poprzez możliwość nałożenia kary porządkowej przez ten sam skład sądu wyłącznie w sytuacjach, gdy dla zachowania powagi sądu wystarczające będzie zastosowanie kary grzywny. Natomiast w przypadku uznania, że konieczny byłby środek izolacyjny, sprawa miałaby być przekazywana do innego składu sędziowskiego.
5.	<i>Solska i Rybicka p. Polsce (skargi nr 30491/17 i 31083/17, wyrok z dnia 20.09.2018 r.)</i> Bezskuteczny sprzeciw dwóch żon ofiar, które zginęły w katastrofie samolotu Polskich Sił Powietrznych w Smoleńsku w 2010 r., przeciwko ekshumacji szczątków ich mężów w postępowaniu krajowym (naruszenie art. 8 Konwencji) Trybunał zauważył, że w polskim prawie brak jest mechanizmu, który pozwalałby na odpowiednie wyważenie sprzecznych interesów – obowiązku przeprowadzenia skutecznego śledztwa w ważnej sprawie państwowej oraz woli skarżących, aby ciała ich bliskich były traktowane z szacunkiem. Trybunał	Z uwagi na fakt, że źródłem naruszenia stwierdzonego przez Trybunał była luka w prawie, które nie przewiduje możliwości wniesienia zażalenia na decyzję prokuratora o przeprowadzeniu ekshumacji, wydanej na podstawie art. 210 k.p.k., zasadnym wydaje się rozważenie zmiany legislacyjnej w tym zakresie. Ministerstwo Sprawiedliwości rozpoczęło prace analityczne nad zasadnością ewentualnej zmiany odpowiednich przepisów k.p.k.

Lp.	Wyrok ETPCz lub standard ETPCz, dla wykonania którego nowelizacja ma znaczenie	Nazwa aktu prawnego
	zauważył, że skarżące nie miały do dyspozycji żadnego środka zaskarżenia przeciwko decyzji prokuratury, a sama decyzja zarządzająca ekshumacje nie zawierała rozważań dotyczących możliwości zebrania materiału dowodowego przy użyciu mniej drastycznych środków i nie badała implikacji dla skarżących ani też nie brała pod uwagę ich opinii.	

II. Informacja w zakresie zmian w praktyce koniecznych dla wykonania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka

Lp.	Wyrok ETPCz lub standard ETPCz, dla wykonania którego nowelizacja ma znaczenie	Sfera wymagająca zmiany praktyki
1.	<i>Grupa spraw Bąk p. Polsce (skarga nr 7870/04, wyrok z dnia 16.01.2007 r.), Majewski p. Polsce (skarga nr 52690/99, wyrok z dnia 11.10.2005 r.), Rutkowski i inni p. Polsce (skarga nr 72287/10, wyrok pilotażowy z dnia 07.07.2015 r.)</i> Przewlekłość postępowań karnych i cywilnych oraz brak skutecznego środka odwoławczego (naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 13 Konwencji).	Procedowanie przez sądy skarg na przewlekłość postępowania składanych na podstawie art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 roku o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora oraz postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki. Organizacja pracy sędziów (odpowiednia częstotliwość i regularność w wyznaczaniu rozpraw, dyscyplinowanie stron, uczestników postępowania i biegłych, etc.)

III. Informacja nt. źródeł naruszeń Konwencji stwierdzonych w wyrokach Trybunału, będących skutkiem obowiązywania nieodpowiadającego standardom Konwencji prawa, bądź wynikających z nieodpowiedniej praktyki – wyroki wydane w latach 2016-2019

Poniższa informacja obejmuje jedynie te wyroki wydane przez Trybunał w latach 2016-2019 w sprawach polskich, w których stwierdzone zostało przynajmniej jedno naruszenie przepisów Konwencji, i które nie zostały wykonane przed dniem 1 stycznia 2019 r. (jeśli wyrok został wykonany w trakcie 2019 r., został ujęty w poniższym wykazie wraz z adnotacją o jego wykonaniu).

1. W 2016 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 26 wyroków, w tym 8 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji z następujących powodów:

PRAWO i PRAKTYKA

- 1) ***Siemaszko i Olszyński p. Polsce***, skarga nr 60975/08 i 35410/09, wyrok z dnia 13.09.2016 r. - naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji z powodu uniemożliwienia skarżącym, którzy byli osadzeni i pracowali, swobodnego dysponowania swoim wynagrodzeniem - prawo zostało już zmienione, konieczność dostosowania praktyki do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa ETPCz.

PRAKTYKA

- 2) ***Pugžlys p. Polsce***, skarga nr 446/10, wyrok z dnia 14.06.2016 r. - naruszenie art. 3 Konwencji z uwagi na stosowanie reżimu tzw. osadzonego „niebezpiecznego” wobec skarżącego oraz umieszczenie go w metalowej klatce podczas postępowania - przepisy regulujące stosowanie reżimu tzw. osadzonych niebezpiecznych zostały już zmienione, aktualnie powinna być wdrażana właściwa praktyka ich stosowania zgodna ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 3) ***Klibisz p. Polsce***, skarga nr 2235/02, wyrok z dnia 04.10.2016 r. - jw.
- 4) ***K.J. p. Polsce***, skarga nr 30813/14, wyrok z dnia 01.03.2016 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z powodu niewłaściwego zastosowania *Konwencji Haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę*.
- 5) ***G.N. p. Polsce***, skarga nr 2171/14, wyrok z dnia 19.07.2016 r. - jw.
- 6) ***Koniuszewski p. Polsce***, skarga nr 619/12, wyrok z dnia 14.06.2016 r. - naruszenie art. 10 Konwencji z uwagi na ingerencję w wolność wyrażania opinii - konieczność dostosowania praktyki do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 7) ***Malec p. Polsce***, skarga nr 28623/12, wyrok z dnia 28.06.2016 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z powodu nadmiernego czasu trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów skarżącego z dzieckiem - konieczność prawidłowego stosowania przepisów.

2. W 2017 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 20 wyroków, w tym 14 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji z następujących powodów:

PRAKTYKA

- 1) ***Korzeniak p. Polsce***, skarga nr 56134/08, wyrok z dnia 10.01.2017 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na brak bezstronności Sądu Najwyższego - konieczność zmiany praktyki stosowania przepisów dotyczących wyłączenia sędziego z mocy ustawy na podstawie art. 48 ust. 5 Kodeksu postępowania cywilnego - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 2) ***Kacper Nowakowski p. Polsce***, skarga nr 32407/13, wyrok z dnia 10.01.2017 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z powodu niedostatecznego zbadania dostępnych sposobów ułatwienia poszerzenia zakresu kontaktów skarżącego, osoby głuchoniemej, z dzieckiem - konieczność prawidłowego i pełnego stosowania przepisów.

- 3) **Dejnek p. Polsce**, skarga nr 9635/13, wyrok z dnia 01.06.2017 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na przeprowadzanie kontroli osobistych skarżącego w zakładzie karnym, konieczność zmiany praktyki służby więziennej w zakresie kontroli osobistych osadzonych.
 - 4) **Kącki p. Polsce**, skarga nr 10947/11, wyrok z dnia 04.07.2017 r. - naruszenie art. 10 Konwencji z uwagi na ingerencję w wolność wyrażania opinii, konieczność dostosowania praktyki do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa ETPCz.
3. W 2018 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 21 wyroków, w tym 20 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji z następujących powodów:

PRAWO i PRAKTYKA

- 1) **Solska i Rybicka p. Polsce**, skargi nr 30491/17 i 31083/17, wyrok z dnia 20 września 2018 r. - naruszenie art. 8 Konwencji w postaci niezgodnej z prawem ingerencji w życie prywatne i rodzinne skarżących z uwagi na brak umocowanych prawnie gwarancji przeciwko arbitralności decyzji prokuratury w przedmiocie ekshumacji ciał mężów skarżących, mimo ich sprzeciwu; brak środka zaskarżenia przeciwko decyzji prokuratury.
- 2) **Słomka p. Polsce**, skarga nr 68924/12, wyrok z dnia 6 grudnia 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji oraz art. 10 Konwencji z uwagi na nałożenie na skarżącego kary porządkowej za obrazę sądu w postaci 14 dni pozbawienia wolności przez ten sam skład orzekający, który był przedmiotem krytyki i bez możliwości przedstawienia przez skarżącego swoich argumentów oraz ze względu na nieuzasadnione w demokratycznym społeczeństwie ograniczenie swobody wypowiedzi.

PRAKTYKA

- 3) **Małek p. Polsce**, skarga nr 9919/11, wyrok z dnia 11 stycznia 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 2 Konwencji z powodu sformułowania użytego przez sąd w uzasadnieniu postanowienia odrzucającego zażalenie skarżącego na przedłużenie zastosowania wobec niego tymczasowego aresztowania, konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 4) **Oller Kamińska p. Polsce**, skarga nr 28481/12, wyrok z dnia 18 stycznia 2018 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z powodu niewłaściwego zastosowania *Konwencji Haskiej o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę*, po zmianach prawa - *ustawa z dnia 26 stycznia 2018 r. o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych*; konieczność jego stosowania zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 5) **Kuchta p. Polsce**, skarga 58683/08, wyrok z dnia 23 stycznia 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 i ust. 3 lit. d Konwencji z powodu braku możliwości przesłuchania przez skarżącego świadka, którego zeznania były podstawą dla skazania skarżącego - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 6) **Kościół Chrześcijań Baptystów we Wrocławiu p. Polsce**, skarga nr 32045/10, wyrok z dnia 5 kwietnia 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku przewlekłością

postępowania administracyjnego i sędowo-administracyjnego w sprawie dotyczącej roszczeń skarżącego do nieruchomości.

- 7) **Bistieva i inni p. Polsce**, skarga nr 75157/14, wyrok z dnia 10 kwietnia 2018 r. - naruszenie art. 8 Konwencji z uwagi na umieszczenie skarżącej, cudzoziemki pochodzenia czeczeńskiego, wraz z małoletnimi dziećmi w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców bez rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz długi czas pobytu w ośrodku.
- 8) **Chim i Przywieczerski p. Polsce**, skargi nr 36661/07 i 38433/07, wyrok z dnia 12 kwietnia 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na nieprawidłowości w wyznaczeniu sędziego prowadzącego sprawę karną skarżących przed sądem krajowym dot. tzw. „afery FOZZ” - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 9) **Sepczyński p. Polsce**, skarga nr 78352/14, wyrok z dnia 26 kwietnia 2018 r. - naruszenie art. 3 Konwencji w związku z nieprawidłową opieką medyczną w jednostce penitencjarnej wobec skarżącego - przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem grupy *Kaprykowski p. Polsce*, konieczność stosowania ich zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz; naruszenie art. 1 Protokołu nr 1 do Konwencji w związku z zasądzeniem od skarżącego kosztów sądowych w wysokości niemalże równej kwocie przyznanego mu zadośćuczynienia - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 10) **Zieliński p. Polsce**, skarga nr 43924/12, wyrok z dnia 5 lipca 2018 r. - naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztowania wobec skarżącego - przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem grupy wyroków *Trzaska p. Polsce*, konieczność ich stosowania zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 11) **Oleksi p. Polsce**, skarga nr 47580/12, wyrok z dnia 12 lipca 2018 r. - naruszenie art. 3 Konwencji w związku niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem - konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 12) **Wołosowicz p. Polsce**, skarga nr 11757/15, wyrok z dnia 12 lipca 2018 r. - naruszenie art. 3 Konwencji w związku niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem - konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 13) **Zagalski p. Polsce**, skarga nr 52683/15, wyrok z dnia 19 lipca 2018 r. - naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego aresztowania wobec skarżącego - przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem grupy wyroków *Trzaska p. Polsce*, konieczność ich stosowania zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 14) **Parol p. Polsce**, skarga 65379/13, wyrok z dnia 11 października 2018 r. - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na to, że sądy krajowe nie wywiązały się z obowiązku zagwarantowania skarżącemu dostępu do sądu odwoławczego poprzez odrzucenie jego odwołania od wyroku sądu I instancji z powodu braków formalnych (brak dostarczenia odpisów apelacji), konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 15) **Burza p. Polsce**, skarga nr 15333/16, wyrok z dnia 18 października 2018 r. - naruszenie art. 5 ust. 3 Konwencji w związku z przewlekłym stosowaniem tymczasowego

aresztowania wobec skarżącego - przepisy prawa zostały zmienione w związku z wykonywaniem grupy wyroków *Trzaska p. Polsce*, konieczność ich stosowania zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz.

- 16) **Walasek p. Polsce, skarga nr 33946/15, wyrok z dnia 18 października 2018 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w związku niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem - konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 17) **Jurasz p. Polsce, skarga nr 48327/09, wyrok z dnia 22 listopada 2018 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku z przewlekłym i nieefektywnym postępowaniem w sprawie stosowania przemocy wobec skarżącego przez straż miejską podczas jego zatrzymania i umieszczenia w izbie wytrzeźwień w 2008 r. - konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 18) **Witkowski p. Polsce, skarga nr 21497/14, wyrok z dnia 13 grudnia 2018 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na interpretację przez sądy krajowe przepisów k.p.k. dotyczących terminu na wniesienie wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku w sposób uniemożliwiający skarżącemu wniesienie apelacji i rozpatrzenia jego sprawy przez sąd wyższej instancji - konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz - **wyrok został uznany za wykonany w 2019 r.**
- 19) **Wcisło i Cabaj p. Polsce, skargi nr 49725/11 i 79950/13, wyrok z dnia 8 listopada 2018 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego oraz art. 1 Prot. Nr 1 do Konwencji - prawo do poszanowania własności.
- 20) **Bukowski i inni p. Polsce, skarga nr 47395/09, wyrok z dnia 6 grudnia 2018 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku przewlekłością postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego.

4. **W 2019 r. Trybunał wydał w sprawach polskich 12 wyroków, w tym 11 wyroków stwierdzających naruszenie Konwencji z następujących powodów:**

PRAWO i PRAKTYKA

- 1) **Ziaja p. Polsce, skarga nr 45751/10, wyrok z dnia 16 maja 2019 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji z uwagi na przewlekłość postępowania cywilnego – przeprowadzona została zmiana prawa, aktualnie zachodzi konieczność dostosowania praktyki stosowania przepisów regulujących funkcjonowanie skargi na przewlekłość do standardów wynikających z Konwencji i orzecznictwa Trybunału.
- 2) **Tyrka p. Polsce, skarga nr 37734/14, wyrok z dnia 6 czerwca 2019 r.** - j.w.
- 3) **Jarmuż p. Polsce, skarga nr 63696/12, wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r.** - j.w.

PRAKTYKA

- 4) **Adamkowski p. Polsce, skarga nr 57814/12, wyrok z dnia 28 marca 2019 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z odrzuceniem apelacji od wyroku z uwagi na zbyt

restrykcyjne zastosowanie przepisów proceduralnych, konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPCz.

- 5) **Kanciał p. Polsce, skarga nr 37023/13, wyrok z dnia 23 maja 2019 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie materialnym i proceduralnym, z uwagi na nieludzkie lub poniżające traktowanie skarżącego w związku z jego zatrzymaniem przez CBS przy użyciu środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatora) oraz z uwagi na brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa w ww. sprawie. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 6) **Bednarz p. Polsce, skarga nr 76505/14, wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym z uwagi na brak przeprowadzenia skutecznego śledztwa w odniesieniu do zarzutu użycia nadmiernej siły przez Policję podczas zatrzymania skarżącego, konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 7) **Wesołek p. Polsce, skarga nr 65860/12, wyrok z dnia 13 czerwca 2019 r.** - naruszenie art. 6 ust. 1 Konwencji w związku z odmową całkowitego zwolnienia z kosztów sądowych od nakazu zapłaty, konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 8) **Brzeziński p. Polsce, skarga nr 47542/07, wyrok z dnia 25 lipca 2019 r.** - naruszenie art. 10 Konwencji z uwagi na naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w kontekście kampanii wyborczej, konieczność dostosowania praktyki do standardów wynikających ze standardów i orzecznictwa ETPCz.
- 9) **Olewnik-Cieplińska i Olewnik p. Polsce, skarga nr 20147/15, wyrok z dnia 5 września 2019 r.** - naruszenie art. 2 Konwencji zarówno w jego aspekcie materialnym, jak i proceduralnym, ze względu na niewywiązanie się przez polskie władze z obowiązku zapewnienia ochrony prawa do życia w stosunku do brata i syna skarżących, pomimo że wiedziały lub powinny były wiedzieć o istnieniu rzeczywistego i bezpośredniego zagrożenia dla jego zdrowia i życia, oraz ze względu na niewywiązanie się z obowiązku przeprowadzenia adekwatnego i skutecznego śledztwa w ww. sprawie.
- 10) **Dziunikowski p. Polsce, skarga nr 65970/12, wyrok z dnia 26 września 2019 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w aspekcie proceduralnym w związku z ogólnymi brakami i szeregiem niedociągnięć postępowania przygotowawczego w sprawie dotyczącej zarzutu złego traktowania skarżącego przez policję w trakcie zatrzymania. Konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodne ze standardami konwencji i orzecznictwa ETPCz.
- 11) **Zaręba p. Polsce, skarga nr 59955/15, wyrok z dnia 10 października 2019 r.** - naruszenie art. 3 Konwencji w związku niewłaściwymi warunkami w miejscu osadzenia skarżącego, tj. przeludnieniem, konieczne jest właściwe stosowanie przepisów krajowych zgodnie ze standardami Konwencji i orzecznictwa ETPCz.

IV. Wykaz spraw zawisłych w wykonywaniu przed Komitetem Ministrów RE według stanu na dzień 31 grudnia 2019 r., wraz z informacją o przyczynie stwierdzonego naruszenia (tylko sprawy zakończone wyrokiem, bez ugod)

Na koniec 2019 r. Komitet Ministrów RE nadzorował wykonanie 98 spraw przeciwko Polsce, w tym 69 spraw zakończonych wyrokiem Trybunału oraz 29 spraw zakończonych wydaniem decyzji zatwierdzającej ugodę między stronami. Poniższy wykaz zawiera tabelaryczne

zestawienie 69 wyroków nadzorowanych przez Komitet Ministrów RE, wraz z informacją o przyczynie stwierdzonego przez Trybunał naruszenia.

Lp.	Sprawa	Nr skargi	Wyrok	Wyrok ostateczny	Naruszenie (art. Konwencji)	Naruszenie (opis)
1.	ADAMKOWSKI	57814/12	28.03.2019	28.03.2019	3, 6 ust. 1	Naruszenie prawa dostępu do sądu przez odrzucenie apelacji od wyroku z uwagi na zbyt restrykcyjne zastosowanie przepisów proceduralnych; nieadekwatne warunki w więzieniu
2.	ABU ZUBAYDAH (HUSAYN)	7511/13	24.07.2014	16.02.2015	3, 5, 6 ust. 1, 8, 13, 13+3, 13+5, 13+8, 38	Naruszenia dot. tortur, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania i tajnego przetrzymywania przez CIA na terytorium Polski skarżących, podejrzanych przez USA o terroryzm; w przypadku Al Nashiri – naruszenie także prawa do życia przez groźbę zasądzenia przez USA kary śmierci
3.	AL NASHIRI	28761/11	24.07.2014	16.02.2015	jw. oraz 2, 2+P6-1, P6-1	
4.	APANASEWICZ	6854/07	03.05.2011	03.08.2011	6 ust. 1, 8	Przewlekłość postępowania administracyjnego; naruszenia prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (immisje)
5.	BAK	7870/04	16.01.2007	16.04.2007	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego
6.	BEDNARZ	76505/14	13.06.2019	13.06.2019	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji
7.	BELLER	51837/99	01.02.2005	06.06.2005	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego
8.	BISTIEVA i inni	75157/14	10.04.2018	10.07.2018	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia rodzinnego z powodu umieszczenia skarżącej wraz z małoletnimi dziećmi w zamkniętym ośrodku dla cudzoziemców bez rozważenia możliwości zastosowania środków alternatywnych wobec detencji oraz z powodu długości pobytu w ośrodku
9.	BRZEZIŃSKI	47542/07	25.07.2019	25.07.2019	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi w kontekście kampanii wyborczej
10.	BUGAJNY i inni	22531/05	06.11.2007	01.03.2010	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia (odmowa wywłaszczenia nieruchomości przeznaczonej pod drogę publiczną)
11.	BUKOWSKI i inni	47395/09	06.12.2018	06.12.2018	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
12.	BURŻA	15333/16	18.10.2018	18.10.2018	5 ust. 3	Przewlekłość tymczasowego aresztu
13.	KOŚCIÓŁ CHRZEŚCIJAN BAPTYSTÓW WE WROCŁAWIU	32045/10	05.04.2018	05.07.2018	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
14.	CZAJKOWSKA i inni	16651/05	13.07.2010	13.10.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
15.	DEJNEK	9635/13	01.06.2017	01.09.2017	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego z uwagi na nieuzasadnione kontrole osobiste

Lp.	Sprawa	Nr skargi	Wyrok	Wyrok ostateczny	Naruszenie (art. Konwencji)	Naruszenie (opis)
						osadzonych
16.	DZIUNIKOWSKI	65970/12	26.09.2019	26.09.2019	3	Brak skutecznego śledztwa ws. zarzutu złego traktowania przez funkcjonariuszy Policji
17.	G.N.	2171/14	19.07.2016	19.10.2016	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę
18.	GIERMEK i inni	6669/03	15.09.2009	15.12.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
19.	GRABIŃSKI	43702/02	17.10.2006	17.01.2007	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
20.	GRABOWSKI	57722/12	30.06.2015	30.09.2015	5 ust. 1d, 5 ust. 4	Pozbawienie wolności osoby nieletniej w ramach postępowania poprawczego bez właściwego postanowienia sądu
21.	GRACKI	14224/05	29.01.2008	29.04.2008	5 ust. 3	Przewlekłość tymczasowego aresztu
22.	ISKRZYCCY	9261/02	14.09.2010	14.12.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
23.	JARMUŻ	63696/12	13.06.2019	13.06.2019	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania karnego
24.	JUCHA i ŻAK	19127/06	23.10.2012	23.01.2013	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
25.	K.J.	30813/14	01.03.2016	01.06.2016	8	Nadmierny czas trwania postępowania o wydanie dziecka prowadzonego na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę
26.	KANCIAŁ	37023/13	23.05.2019	23.08.2019	3	Nieludzkie lub poniżające traktowanie skarżącego w związku z jego zatrzymaniem przez CBŚ przy użyciu środków przymusu bezpośredniego (w tym paralizatora) oraz z uwagi na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie
27.	KARASIŃSKA	13771/02	06.10.2009	06.01.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
28.	KĄCKI	10947/11	04.07.2017	04.10.2017	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
29.	KLIBISZ	2235/02	04.10.2016	04.01.2017	3	Nieludzkie lub poniżające traktowanie w zw. ze stosowaniem reżimu więźnia „niebezpiecznego”
30.	KONIUSZEWSKI	619/12	14.06.2016	14.09.2016	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
31.	KURŁOWICZ	41029/06	22.06.2010	22.09.2010	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
32.	LEWANDOWSKI A-MALEC	39660/07	18.09.2012	18.12.2012	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
33.	MARIUSZ LEWANDOWSKI	66484/09	03.07.2012	03.10.2012	6 ust. 1	Naruszenie prawa do rzetelnego postępowania z uwagi na brak bezstronności sędziego orzekającego o nałożeniu kary porządkowej za naruszenie powagi sądu
34.	LORENC	28604/03	15.09.2009	15.12.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
35.	MARIAN MACIEJEWSKI	34447/05	13.01.2015	13.04.2015	10	Naruszenie prawa do swobody wypowiedzi (postępowanie karne)
36.	M.C.	23692/09	03.03.2015	03.06.2015	3	Brak zapobieżenia złemu traktowaniu skarżącego przez

Lp.	Sprawa	Nr skargi	Wyrok	Wyrok ostateczny	Naruszenie (art. Konwencji)	Naruszenie (opis)
						współosadzonych; brak skutecznego śledztwa
37.	MAJEWSKI	52690/99	11.10.2005	11.01.2006	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania cywilnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego
38.	MALEC	28623/12	28.06.2016	28.09.2016	8	Nadmierny czas trwania postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem
39.	MIERZEJEWSKI	9916/13	04.11.2014	04.11.2014	5 ust. 3	Przewlekłość tymczasowego aresztu
40.	MILKA	14322/12	15.09.2015	15.12.2015	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego z uwagi na nieuzasadnione kontrole osobiste osadzonych
41.	KACPER NOWAKOWSKI	32407/13	10.01.2017	10.04.2017	8	Niedostateczne zbadanie dostępnych sposobów ułatwienia poszerzenia zakresu kontaktów skarżącego (osoby głuchoniemej) z dzieckiem
42.	OLEWNIK-CIEPLIŃSKA i OLEWNIK	20147/15	05.09.2019	05.12.2019	2	Naruszenie obowiązku zapewnienia ochrony prawa do życia w stosunku do brata i syna skarżących, pomimo wiedzy o istnieniu rzeczywistego i bezpośredniego zagrożenia dla jego zdrowia i życia, oraz ze względu na brak skutecznego śledztwa w ww. sprawie
43.	OLLER KAMIŃSKA	28481/12	18.01.2018	18.04.2018	8	Nadmierny czas trwania postępowań o wydanie dziecka prowadzonych na podstawie Konwencji o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę oraz rozporządzenia Bruksela II bis
44.	P. i S.	57375/08	30.10.2012	30.01.2013	3, 5 ust. 1d, 8	Naruszenie art. 3 przez sposób potraktowania pierwszej skarżącej (osoby małoletniej); niezgodne z prawem pozbawienie wolności pierwszej skarżącej w pogotowiu opiekuńczym; brak dostępu do informacji nt. warunków dostępu legalnej aborcji; bezprawne ujawnienie danych osobowych skarżących
45.	PABJAN	24706/05	02.06.2009	02.09.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
46.	PALIGA i ADAMKOWICZ	23856/05	14.04.2009	14.07.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
47.	PAROL	65379/13	11.10.2018	11.01.2019	6 ust. 1	Naruszenie prawa dostępu do sądu przez odrzucenie apelacji od wyroku z uwagi na zbyt restrykcyjne zastosowanie przepisów proceduralnych
48.	MIKOŁAJ PIOTROWSKI	15910/08	12.10.2010	12.10.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
49.	POTOCKA	1415/11	25.09.2012	25.09.2012	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
50.	POTOMSKA i POTOMSKI	33949/05	29.03.2011	15.09.2011	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia (brak możliwości uzyskania wyłączenia za odpowiednim odszkodowaniem nieruchomości wpisanej na listę zabytków)

Lp.	Sprawa	Nr skargi	Wyrok	Wyrok ostateczny	Naruszenie (art. Konwencji)	Naruszenie (opis)
51.	PRĄDZYŃSKA-POZDNIAKOW	20982/07	07.07.2009	07.10.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
52.	PUGZLYS	446/10	14.06.2016	14.09.2016	3	Nieludzkie lub poniżające traktowanie w zw. ze stosowaniem reżimu więźnia „niebezpiecznego” oraz umieszczenie w metalowej klatce podczas procesu
53.	R.R.	27617/04	26.05.2011	28.11.2011	3, 8	Brak dostępu w odpowiednim czasie do badań prenatalnych
54.	RADOSZEWSKA-ZAKOŚCIELNA	858/08	20.10.2009	20.01.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
55.	RUTKOWSKI i inni	72287/10	07.07.2015	07.10.2015	6 ust. 1, 13	Przewlekłość postępowania cywilnego/karnego oraz brak skutecznego środka odwoławczego
56.	SIEMASZKO	60975/08	13.09.2016	06.03.2017	P1-1	Naruszenie prawa do poszanowania mienia (obowiązek umieszczania przez osadzonych swoich środków z funduszu akumulacyjnego, przeznaczonych do wypłaty w momencie zwolnienia z więzienia, na niskooprocentowanej książeczce oszczędnościowej)
57.	SIERMIŃSKI	53339/09	02.12.2014	02.03.2015	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
58.	SŁOMKA	68924/12	06.12.2018	06.03.2019	6 ust. 1, 10	Naruszenie prawa do rzetelnego postępowania z uwagi na brak bezstronności sędziego orzekającego o nałożeniu kary porządkowej za naruszenie powagi sądu; naruszenie swobody wypowiedzi w zw. pierwszym naruszeniem
59.	SOBIECCY	32594/03	19.01.2010	19.04.2010	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
60.	SOLSKA i RYBICKA	30491/17	20.09.2018	20.12.2018	8	Naruszenie prawa do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego z uwagi na brak możliwości zaskarżenia decyzji prokuratury w przedmiocie ekshumacji ciał mężów skarżących mimo ich sprzeciwu
61.	STASIK	21823/12	06.10.2015	06.01.2016	6 ust. 1, 8	Nadmierna długość postępowań ws. wyegzekwowania kontaktów z dzieckiem
62.	TYMIENIECKI	33744/06	07.07.2009	07.10.2009	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
63.	TYRKA	37734/14	06.06.2019	06.06.2019	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania cywilnego
64.	TYSIĄC	5410/03	20.03.2007	24.09.2007	8	Brak odpowiednich ram proceduralnych gwarantujących dostęp do świadczeń medycznych (legalnego zabiegu aborcji)
65.	WCISŁO i CABAŁ	49725/11	08.11.2018	08.02.2019	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania administracyjnego
66.	WESOŁEK	65860/12	13.06.2019	13.06.2019	6 ust. 1	Naruszenie prawa dostępu do sądu (opłaty sądowe)
67.	ZARĘBA	59955/15	10.10.2019	10.10.2019	3	Nieadekwatne warunki w więzieniu
68.	ZIAJA	45751/10	16.05.2019	16.05.2019	6 ust. 1	Przewlekłość postępowania cywilnego
69.	ŻUK	48286/11	06.10.2015	06.01.2016	6 ust. 1, P1-1	Długotrwałe niewykonywanie decyzji administracyjnej

